

Boros Anita

ZÁRSZÓ

Az Európai Parlament 2016. június 9-ei állásfoglalása a nyitott, hatékony és független európai uniós igazgatásról

A Modell Szabályok igen részletesen feldolgozták azokat a legrelevánsabb kérdéseket, amelyek az európai közigazgatási eljárásjog legfontosabb szabályozási területeiként aposztrofálódnak.

Kutatásunk célja annak vizsgálata volt, mennyiben érdemes rendeleti szinten is a Javaslatban megfogalmazottak szabályozása.

A kutatás lezárását követően, ám a jelen kötet kiadását megelőzően az Európai Parlament 2016. június 9-én egy újabb állásfoglalást fogadott el a *nyitott, hatékony és független európai uniós igazgatásról*.¹

Ebben az állásfoglalásban a Parlament emlékeztet arra, hogy a 2013. január 15-ei állásfoglalásában a Parlament az EUMSZ 225. cikke értelmében kérte egy, az EUMSZ 298. cikke szerinti nyitott, hatékony és független európai uniós igazgatásról szóló rendelet elfogadását. Azonban annak ellenére, hogy az állásfoglalást elsöprő többséggel elfogadták, a Parlament kérését nem követte javaslat a Bizottság részéről, ezért a Parlament *egy önálló rendelettervezetet dolgozott ki*, és állásfoglalásában felkérte a Bizottságot, hogy vizsgálja meg a rendeletre irányuló parlamenti javaslatot. Emellett a Parlament felhívta a Bizottságot arra is, hogy terjesszen elő jogalkotási javaslatot, amelyet felvesz a 2017. évi munkaprogramjába.

A rendelettervezet számos ponton vesz át jogintézményeket a Modell Szabályok rendszeréből, ezért a ReNEUAL kutatócsoport munkája és a mi kutatásunk is kiválóan igazodik a tervezet jelenlegi stádiumához, hiszen olyan előremutató javaslatokkal élhettünk, élhetünk, melyek az uniós jogalkotó munkáját és a tervezet véglegesítését nagymértékben megkönnyíthetik.

Az alábbiakban röviden összefoglaljuk az állásfoglalás mellékletét képező, egyben a rendelettervezetet (jelen fejezet vonatkozásában: Rendelettervezet) is magában foglaló javaslat tartalmát.

A Rendelettervezet *preambuluma* értelmében:

- Az Európai Unió hatásköreinek bővülésével a polgárok egyre többször kerülnek kapcsolatba úgy az Unió intézményeivel, szerveivel és hivatalaival, hogy *az eljárási jogaik védelme nem minden esetben megfelelő*.

1 Az Európai Parlament 2016. június 9-i állásfoglalása a nyitott, hatékony és független európai uniós igazgatásról, 2016/2610(RSP). Forrás: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0279+0+DOC+XML+V0//HU (a letöltés ideje: 2017. 04. 27.)

- Az Unióban, amelyben a jogállamiság érvényesül, biztosítani kell, hogy az eljárási jogok és kötelezettségek meghatározása, kialakítása és teljesülése mindig megfelelő legyen. A polgárok *magas szintű átláthatóságot, hatékonyságot, gyors végrehajtást* és reagálóképességet várhatnak el az Unió intézményeitől, szerveitől és hivatalaitól. A polgárok emellett megfelelő tájékoztatásra is jogosultak az ügyükben a további lépések megtételének lehetőségeire vonatkozóan.
- Ahogyan azt a korábbiakban már mi is kiemeltük, az Uniónak a megfelelő ügyintézésre vonatkozó meglévő szabályai és elvei igen *sokféle jogforrásban elszórta*n találhatóak meg, és az évek során az Unió *számos ágazati közigazgatási eljárást dolgozott ki* kötelező erejű rendelkezések és nem kötelező erejű szabályok formájában, ugyanakkor nem feltétlenül vette figyelembe a rendszer általános koherenciáját. Az eljárások bonyolult sokfélesége hiányosságokat és következetlenségeket eredményezett az eljárásokban.
- *Az a tény, hogy az Uniónak nincs koherens és átfogó, kodifikált közigazgatási jogi szabályrendszer, a polgárok számára megnehezíti az uniós jog értelmében fennálló közigazgatási jogaik megértését.*
- Arra is utaltunk a korábbiakban, hogy a hatékony uniós közigazgatás a közérdek szempontjából létfontosságú: a túl sok szabály és eljárás, illetve azok hiánya is vezethet hivatali *visszássághoz*, amely az egymásnak ellentmondó, következetlen vagy nem egyértelmű szabályok és eljárások létezéséből is fakadhat.
- A megfelelő felépítésű és következetes közigazgatási eljárások a hatékony ügyintézés, valamint az uniós jog általános alapelveként és a Charta 41. cikke szerint garantált megfelelő ügyintézéshez való jog megfelelő érvényesítését egyaránt támogatják.
- A 2013. január 15-ei állásfoglalásában a Parlament a megfelelő ügyintézéshez való jog nyitott, hatékony és független európai közigazgatás útján történő garntálása érdekében az európai közigazgatási eljárásjogról szóló rendelet elfogadására szólított fel. Az Unió intézményei, szervei és hivatalai közös közigazgatási eljárási szabályrendszerének létrehozása *javítaná a jobbiztonságot, pótolná az Unió jogrendszerének hiányosságait, és ezáltal hozzájárulna a jogállamiság elvének való megfeleléshez.*

Ennek megfelelően a Rendelettervezet *célja olyan eljárási szabályok létrehozása, amelyeket az uniós közigazgatásnak be kell tartania az igazgatási tevékenységeinek végrehajtása során. Ezen eljárási szabályok célja, hogy biztosítsák egyrészt a nyitott, hatékony és független közigazgatást, másrészt a megfelelő ügyintézéshez való jog megfelelő érvényesülését.*

Nagyon fontos azt is kiemelnünk, hogy a Parlament állást foglal a tervezetében abban is, hogy:

- Az EUMSZ 298. cikkével összhangban a szóban forgó rendelet *nem alkalmazandó*
 - a tagállamok közigazgatására,
 - jogalkotási eljárásokra,
 - a bírósági eljárásokra, valamint
 - a közvetlenül a Szerződéseken alapuló nem jogalkotási aktusok, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok vagy végrehajtási aktusok elfogadásához vezető eljárásokra.

- Az a konkrét közigazgatási eljárásokról rendelkező uniós jogi aktusok sérelme nélkül alkalmazandó az uniós közigazgatásra. Az ágazatspecifikus közigazgatási eljárások azonban nem teljesen koherensek és kimerítőek. Az uniós közigazgatás igazgatási tevékenységei általános koherenciájának, valamint a megfelelő ügyintézéshez való jog maximális tiszteletben tartásának biztosítása érdekében a konkrét közigazgatási eljárási jogokról rendelkező jogi aktusokat ezért a rendelettel összhangban kell értelmezni, és a hiányosságait e rendelet vonatkozó rendelkezéseivel kell pótolni. Vagyis a Rendelettervezet az uniós jog szerinti valamennyi közigazgatási eljárásra vonatkozóan állapítana meg alapszabályként jogokat és kötelezettségeket, ezáltal mérsékli az alkalmazandó eljárási szabályoknak az ágazatspecifikus jogszabályokból fakadó széttagoltságát.
- A Rendelettervezetben megállapított közigazgatási eljárási szabályok célja a megfelelő ügyintézés számos különféle jogforrásban – az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlatának fényében – létrehozott *alapelveinek végrehajtása*:
- Az EUSZ. 2. cikkében foglalt *jogállamiság elve* az Unió legalapvetőbb értéke. Ezen elv szerint az Unió minden fellépésének a Szerződéseken kell alapulnia a hatáskör-átruházás elvével összhangban. Ezen túlmenően a jogállamiság elvéből következő *jogszerűség* elve megköveteli, hogy az uniós közigazgatás tevékenységeinek végrehajtása a jogszabályok teljes körű betartásával történjen.
- Az uniós jog szerinti jogi aktusoknak eleget kell tenniük az *arányosság* elvének. Ez megköveteli, hogy az uniós közigazgatás intézkedései megfelelőek és szükségesek legyenek a kérdéses intézkedés jogos célkitűzéseinek megvalósításához. Amennyiben több, potenciálisan megfelelő intézkedés közül lehet választani, a legkevésbé terhelő lehetőséget kell választani, és a közigazgatás által kirótt terhek nem lehetnek aránytalanok a kitűzött célokhoz képest.
- A megfelelő ügyintézéshez való jog megköveteli, hogy az uniós közigazgatás a *pártatlanságot, a méltányosságot és az időszerűséget garantáló közigazgatási eljárások* szerint hozzon közigazgatási intézkedéseket. A megfelelő ügyintézéshez való jog megköveteli, hogy a felek értesítést kapjanak a közigazgatási eljárás megindítására vonatkozó határozatokról, és e határozatok közöljék azokat az információkat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a felek gyakorolhassák jogaikat a közigazgatási eljárás során. Kellően indokolt és kivételes esetekben, amennyiben a közérdek megköveteli, az uniós közigazgatás elhalaszthatja vagy elhagyhatja az értesítést.
- A felek valamelyikének kérelme alapján indított közigazgatási eljárás esetén a megfelelő ügyintézéshez való jog a *kérelem átvételének írásbeli elismerésével* kapcsolatos kötelezettséget ró az uniós közigazgatásra. Az átvételi elismervényen fel kell tüntetni azokat az információkat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a felek gyakorolhassák a védelemhez való jogaikat a közigazgatási eljárás során. Az uniós közigazgatásnak azonban jogosultnak kell lennie a céltalan vagy visszaélésszerű kérelmek elutasítására, mivel azok veszélyeztethetik az ügyintézési hatékonyságot.

- A jogbiztonság érdekében a közigazgatási eljárásokat az események bekövetkezésétől számított *ézszerű időn belül* meg kell indítani. Ezért a Rendelettervezet javaslata alapján a rendeletnek majd tartalmaznia kell elévülési időre vonatkozó rendelkezéseket.
- A megfelelő ügyintézéshez való jog megköveteli, hogy az uniós közigazgatás *gondossági kötelezettséget teljesítsen*, amely arra kötelezi a közigazgatást, hogy az eljárás minden szakaszában gondosan és pártatlanul, valamennyi releváns érdek figyelembevételével alakítsa ki és vizsgálja felül az ügyek valamennyi releváns ténybeli és jogi elemét. E célból az uniós közigazgatást fel kell hatalmazni a felek, a tanúk és a szakértők vallomásának felvételére, iratok bekérésére és látogatások vagy vizsgálatok lebonyolítására. A szakértők kiválasztásakor az uniós közigazgatásnak biztosítania kell, hogy szakmailag kompetensek legyenek, és ne érintse őket összeférhetetlenség.
- Az uniós közigazgatás általi vizsgálat során a feleket *együttműködési kötelezettségnek* kell terhelnie, melynek keretében segíteniük kell a közigazgatást az ügy tényállásának és körülményeinek megállapításában. A felek együttműködésre való felkérésekor az uniós közigazgatásnak *ézszerű határidőt* kell biztosítania számukra a válaszadásra, és emlékeztetnie kell őket az önvád tilalmára, amennyiben a közigazgatási eljárás szankcióhoz vezethet.
- Az uniós közigazgatás általi *elfogulatlan bánásmóddhoz való jog* a megfelelő ügyintézéshez való alapvető jog következménye, és magában foglalja, hogy a személyzet tagjai tartózkodnak a közigazgatási eljárásban való részvételtől, amennyiben ahhoz közvetlenül vagy közvetve személyes érdekük fűződik, ideértve különösen a pártatlanságukat veszélyeztető családi vagy pénzügyi érdeket.
- A megfelelő ügyintézéshez való jog megkövetelheti, hogy a közigazgatás bizonyos körülmények között *vizsgálatokat folytasson*, amennyiben ez az uniós jog szerinti kötelezettségek vagy célkitűzések teljesítéséhez szükséges. A felek jogainak védelme érdekében e vizsgálatoknak tiszteletben kell tartaniuk bizonyos feltételeket és eljárásokat.
- A személyek ellen indított, őket esetlegesen hátrányosan érintő intézkedéssel záruló eljárások során teljesülnie kell *a meghallgatáshoz való jognak*. Ezt jogalkotási intézkedés nem zárhatja ki, illetve nem korlátozhatja. A meghallgatáshoz való jog megköveteli, hogy az érintett személy pontos és teljes körű követeléskimutatást és kifogásközlést kapjon, és lehetősége legyen a tények helytállóságával és relevanciájával, valamint a felhasznált iratokkal kapcsolatos észrevételei megtételére.
- A megfelelő ügyintézéshez való jog magában foglalja a közigazgatási eljárás feleinek azt a jogát, hogy *hozzáférhessenek saját aktájukhoz*, amely szintén alapvető követelmény a meghallgatáshoz való jog érvényesítéséhez. Ha a bizalmas adatkezeléshez, illetőleg a szakmai és üzleti titokhoz fűződő jogos érdekek védelme nem teszi lehetővé az aktához való teljes körű hozzáférést, a felek számára legalább az akta tartalmát kell megfelelően összefoglalni. A saját aktához való hozzáférés megkönnyítése, és ezáltal az átlátható információkezelés biztosítása érdekében az uniós közigazgatásnak nyilvántartást kell vezetnie a beérkező és a kimenő leveleiről, a hozzá beérkezett iratokról és az általa hozott intézkedésekről, valamint mutatót kell készítenie az iktatott aktákról.

- Az uniós közigazgatásnak *észszerű határidőn belül közigazgatási aktusokat kell elfogadnia*. A lassú ügyintézés nem megfelelő ügyintézés. A közigazgatási aktusok késedelmes elfogadását meg kell indokolni, és a közigazgatási eljárás feleit megfelelően tájékoztatni kell erről, továbbá közölni kell velük a közigazgatási aktus elfogadásának várható napját.
- A megfelelő ügyintézéshez való jog azt a kötelezettséget rója az uniós közigazgatásra, hogy *egyértelműen közölje közigazgatási aktusainak indokait*. Az indokolásban meg kell jelölni az aktus jogalapját, az elfogadásához vezető általános helyzetet, valamint az elérni kívánt, általános célkitűzéseit. Az indokolásban egyértelműen és kétséget kizáróan közölni kell az aktust elfogadó illetékes hatóság érvelését oly módon, hogy lehetővé tegye az érintett felek számára annak eldöntését, hogy kívánják-e bírósági felülvizsgálat iránti kérelem útján védeni jogaikat.
- A *hatékony jogorvoslathoz* való jog szerint sem az Unió, sem a tagállamok nem lehetetleníthetik el és nem nehezíthetik meg túlságosan az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását. Inkább tényleges és hatékony bírói jogvédelmet kötelesek biztosítani, és nem alkalmazhatnak olyan szabályt vagy eljárást, amely akár ideiglenesen is akadályozhatja az uniós jog teljes hatékonyságát. A hatékony jogorvoslathoz való jog gyakorlásának megkönnyítése érdekében az uniós közigazgatásnak igazgatási intézkedéseiben meg kell neveznie azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az olyan felek rendelkezésére állnak, akiknek jogait és érdekeit a szóban forgó intézkedések érintik. Amellett, hogy lehetőséget biztosítunk az adott fél számára, hogy bírósági eljárást indítson vagy panaszt nyújtson be az európai ombudsmanhoz, fel kell jogosítanunk arra is, hogy közigazgatási felülvizsgálatot kérjen, valamint tájékoztatást kell kapnia az eljárásról és az ilyen kérelem benyújtására vonatkozó határidőről is.
- Emellett a közigazgatási felülvizsgálatra irányuló kérelem nem érinti a fél bírósági jogorvoslathoz való jogát. A bírósági felülvizsgálat iránti kérelem határideje céljából az igazgatási intézkedés akkor tekintendő véglegesnek, ha a fél az adott határidőn belül nem nyújt be közigazgatási felülvizsgálat iránti kérelmet, vagy amennyiben a fél benyújt ilyen kérelmet, az az igazgatási intézkedés számít véglegesnek, amely a közigazgatási felülvizsgálatot lezárja.
- Az átláthatóság elve és a jogbiztonság elve szerint a közigazgatási eljárás feleinek képeseknek kell lenniük a nekik címzett közigazgatási aktusokból fakadó jogaik és kötelezettségeik egyértelmű értelmezésére. Az uniós közigazgatásnak ezért gondoskodnia kell arról, hogy közigazgatási aktusainak szövegezése egyértelmű, *egyszerű és érthető nyelven történjen*, és azok a felek értesítését követően hatályba lépjenek. E kötelezettség teljesítésekor az uniós közigazgatásnak megfelelően kell alkalmaznia információs és kommunikációs technológiákat, és alkalmazkodnia kell azok fejlődéséhez. Az átláthatóság és az ügyintézési hatékonyság érdekében az uniós közigazgatásnak gondoskodnia kell arról, hogy az illetékes hatóság kijavítsa a közigazgatási aktusai-ban előforduló elírásokat, illetve számtani vagy hasonló hibákat, hiszen a jogállamiság elvéből következő jogszerűség elve a jogellenes közigazgatási aktusok helyesbítésének vagy visszavonásának kötelezettségét rója az uniós közigazgatásra. Tekintettel

azonban arra, hogy a közigazgatási aktusok helyesbítése vagy visszavonása ütközhet a jogos elvárások védelmével és a jogbiztonság elvével, az uniós közigazgatásnak gondosan és pártatlanul kell értékelnie a helyesbítés vagy a visszavonás más felekre kifejtett joghatásait, és ezen értékelés következtetéseit bele kell foglalnia a helyesbítő vagy a visszavonó aktus indoklásába.

- Az uniós polgárok jogosultak arra, hogy *a Szerződések nyelveinek valamelyikén írásban forduljanak az Unió intézményeihez, szerveihez és hivatalaihoz, és ugyanazon a nyelven kapjanak választ*. Az uniós közigazgatásnak tiszteletben kell tartania a felek nyelvi jogait, mégpedig annak biztosításával, hogy a közigazgatási eljárás lefolytatásának nyelve a Szerződések valamelyik, az érintett fél által választott nyelve legyen. Az uniós közigazgatás által indított közigazgatási eljárás esetén az első értesítést a Szerződések nyelvei közül olyan nyelven kell szövegezni, amely megfelel az érintett fél tartózkodási helye szerinti tagállamnak.
- Az átláthatóság elve és *az iratokhoz való hozzáféréshez való jog* különös jelentőséggel bír az EUMSZ 15. cikkének (3) bekezdése alapján elfogadott jogalkotási aktusokat nem sértő közigazgatási eljárás során. Ezeknek az elveknek a korlátozása szigorúan értelmezendő annak érdekében, hogy eleget tegyen a Charta 52. cikkének (1) bekezdésében foglalt kritériumoknak, ezért annak jogszabályi rendelkezés tárgyát kell képeznie és tiszteletben kell tartania a jogok és kötelezettségek lényegét, valamint az arányosság elve alá kell tartoznia.
- A *személyes adatok védelméhez való jog* azt feltételezi, hogy – az EUMSZ 16. cikke alapján elfogadott jogalkotási aktusok sérelme nélkül – az uniós közigazgatás által felhasznált adatoknak pontosaknak, naprakészeknek és jogszerűen nyilvántartottnak kell lenniük.
- A *bizalomvédelem elve* a jogállamiságból fakad, és magában foglalja, hogy a közigazgatási szervek intézkedései kizárólag akkor ütközhetnek a szerzett jogokkal és a végleges jogi helyzetekkel, ha az a közérdek miatt feltétlenül szükséges. A közigazgatási aktusok helyesbítése vagy visszavonása esetén a jogos elvárásokat megfelelően figyelembe kell venni.
- A jogbiztonság elve megköveteli, hogy *az uniós szabályozás egyértelmű és pontos legyen*. Ez az elv annak biztosítását célozza, hogy az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetek és jogviszonyok előre láthatóak maradjanak, vagyis az egyéneknek képeseknek kell lenniük arra, hogy kétséget kizáróan meggyőződjenek jogaikról és kötelezettségeikről és megfelelő lépéseket tegyenek. A jogbiztonság elve szerint visszamenőleges intézkedések kizárólag jogilag indokolt körülmények között tehetők.

A harminc cikkből álló Rendelettervezet

- *tárgya és célkitűzése* nagyon fontos szabályokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az uniós közigazgatási eljárási szabályok pontosan mit foglalnak magukban: ennek megfelelően leszögezi, hogy a Rendelettervezet az uniós közigazgatás igazgatási tevékenységeire irányadó eljárási szabályokat határozza meg annak érdekében, hogy a Charta 41. cikkében rögzített megfelelő ügyintézéshez való jogot nyitott, hatékony és független közigazgatás útján garantálja;

- *hatálya* az Unió intézményeinek, szerveinek és hivatalainak igazgatási tevékenységeire alkalmazandó, és nem terjed ki a preambulumban már nevesített eljárásokra, és annak szabályai kiegészítik az uniós jogi aktusokat, amelyek a rendelet vonatkozó rendelkezéseivel összhangban értelmezendők.

Az *uniós közigazgatási jogviszony* értelmezési tartományát tekintve a Rendelettervezet szerint a *közigazgatási eljárás* az az eljárás, amelynek útján az uniós közigazgatás közigazgatási aktusokat készít elő, fogad el, hajt végre és juttat érvényre. Az *uniós hatóság* az Unió intézménye, szerve vagy hivatala, illetve azok szervezeti egysége, vagy az uniós közigazgatáson belül álláshelyet betöltő személy, aki vagy amely az alkalmazandó jogszabályok szerint felel a közigazgatási eljárásért, míg a vele jogviszonyba kerülő *fél* az a természetes vagy jogi személy, akinek vagy amelynek a jogállását befolyásolhatja a közigazgatási eljárás kimenetele.

Az *alapeljárás* tekintetében a Rendelettervezet az alábbi főbb szabályokat határozza meg:

- Közigazgatási eljárást az *uniós közigazgatás a saját kezdeményezésére vagy valamely fél kérelmére indíthat*: közigazgatási eljárást az uniós közigazgatás a saját kezdeményezésére indíthat az illetékes hatóság határozata értelmében. Az illetékes hatóság az eljárás megindításával kapcsolatos határozat meghozatala előtt megvizsgálja az ügy konkrét körülményeit. A közigazgatási eljárás megindításról szóló határozatról értesíteni kell a feleket. A határozat az értesítés előtt nem hozható nyilvánosságra. Az értesítés kizárólag akkor halasztható vagy hagyható el, ha az a közérdek miatt szigorúan szükséges. Az értesítés elhalasztásáról vagy elhagyásáról szóló határozatot megfelelően meg kell indokolni. A közigazgatási eljárást az alapjául szolgáló esemény napját követő észszerű időn belül meg kell indítani. Az eljárás semmilyen esetben sem indítható meg az esemény napját követő tíz év eltelte után.

Másfelől közigazgatási eljárást a felek is indíthatnak: a kérelmekre nem vonatkozhatnak szükségtelen formai követelmények. A kérelmeken egyértelműen fel kell tüntetni az érintett fél nevét, értesítési címét, a kérelem tárgyát, a kérelem szempontjából releváns tényeket és indokokat, a dátumot és a helyszínt, valamint a címzett illetékes hatóságot.

A kérelmeket papíralapon vagy elektronikus úton, írásban kell benyújtani. A kérelmeket a Szerződés nyelveinek valamelyikén kell szövegezni és azok átvételét írásban kell elismerni. Az átvételi elismervényt a kérelem nyelvén kell szövegezni. Amennyiben a kérelem nem felel meg a Rendelettervezetben meghatározott formai előírásoknak, az átvételi elismervényen fel kell tüntetni a hiba kijavításának vagy a hiányzó iratok pótlásának észszerű határidejét.

A céltalan vagy nyilvánvalóan megalapozatlan kérelmek rövid indokolással ellátott átvételi elismervény kiállításával elfogadhatatlan kérelmekként elutasíthatók, illetve a tervezet szerint átvételi elismervény nem küldhető olyan esetekben, ha ugyanaz a kérelmező visszaélészerűen több, egymást követő kérelmet nyújt be.

- Ha a kérelmet olyan hatóságnak címzik, amely nem illetékes a kezelésére, ez a hatóság továbbítja azt az illetékes hatóságnak, és az átvételi elismervényen feltünteti azt az illetékes hatóságot, amelynek a kérelmet továbbította vagy feltünteti azt, hogy az ügy nem tartozik az uniós közigazgatás hatáskörébe.

- A Rendelettervezet nevesíti emellett az alábbi *eljárási jogokat* is. A feleket a következő jogok illetik meg az eljárás lebonyolításával kapcsolatban:
 - az eljáráshoz kapcsolódó összes releváns információhoz egyértelmű és érthető módon hozzájuthatnak;
 - amennyiben lehetséges és megfelelő, távolról és elektronikus úton kommunikálhatnak és teljesíthetik az összes eljárási formalitást;
 - használhatják a Szerződések nyelveinek bármelyikét, és a Szerződések általuk választott nyelvén lehet hozzájuk fordulni;
 - értesítést kaphatnak az őket esetlegesen érintő valamennyi eljárási lépésről és határozatról;
 - ügyvéddel vagy más, általuk választott személlyel képviseltethetik magukat;
 - csak az észszerű és a kérdéses eljárás költségeivel arányos díjakat kell megfizetniük.
- A *gondos és pártatlan vizsgálatra vonatkozó kötelezettség* kapcsán a Rendelettervezet akként foglal állást, hogy az illetékes hatóság gondosan és pártatlanul vizsgálja meg az ügyet. Az illetékes hatóság minden releváns tényezőt figyelembe vesz és minden szükséges információt összegyűjt a határozat elfogadása érdekében. A szükséges információk összegyűjtése érdekében az illetékes hatóság adott esetben felveheti a felek, a tanúk és a szakértők vallomását, iratokat és nyilvántartásokat kérhet be, látogatást tehet és vizsgálatot folytathat, illetve emellett a felek benyújthatják az általuk megfelelőnek ítélt bizonyítékokat is.

Az eljárás során a felek segítséget nyújtanak az illetékes hatóságnak az ügy tényállásának és körülményeinek megállapításában. Ennek keretében a felek számára észszerű határidőt biztosítanak az együttműködési kérelemre történő válaszadásra, figyelembe véve a kérelem hosszúságát és összetettségét, valamint a vizsgálat követelményeit.

Amennyiben a közigazgatási eljárás szankcióhoz vezethet, a feleket emlékeztetni kell az önvád tilalmára.

- A *bizonyítási eljárás* kapcsán a rendelettervezet külön szól a *tanúkról és a szakértőkről, illetve a hatóság által lefolytatott vizsgálatok* és az összeférhetetlenség kérdéséről is. Szintén itt szól a rendelet a *meghallgatáshoz való jogról, az iratbetekintési jogról, illetve a nyilvántartási kötelezettségről*.
- A *határidők* vonatkozásában a Rendelettervezet leszögezi, hogy a közigazgatási aktusok elfogadására és a közigazgatási eljárások lefolytatására észszerű határidőn belül és indokolatlan késedelem nélkül kerül sor. A közigazgatási aktus elfogadásának határideje ennek megfelelően nem haladhatja meg a következőktől számított három hónapot:
 - a közigazgatási eljárást megindító határozatról szóló értesítés, ha az eljárást az uniós közigazgatás kezdeményezte, vagy
 - a kérelem átvételi elismervénye, ha a közigazgatási eljárás kérelem alapján indult.
 Ha a vonatkozó határidőn belül nem fogadható el közigazgatási aktus, az érintett felek tájékoztatást kapnak erről és a késedelem indokairól, valamint a közigazgatási aktus elfogadásának várható dátumáról. Az illetékes hatóság választ ad az ügy elbírálásának előrehaladásával kapcsolatos kérdésekre.

A *közigazgatási aktusok formája* kapcsán a Rendelettervezet mindössze arról szól, hogy a közigazgatási aktusok az illetékes hatóság által aláírt írásbeli aktusok. A közigazgatási aktusokat egyértelműen, egyszerűen és érthetően kell megszövegezni. Emellett a közigazgatási aktusok egyértelműen feltüntetik az alapul szolgáló okokat, tartalmazzák a jogalapjukat, a releváns tényeket, valamint a különböző releváns érdekek figyelembevételének módját, továbbá a felek helyzete szempontjából releváns egyedi indokolást tartalmaznak. Ha ez az érintett személyek nagy száma miatt nem lehetséges, általános indokolás is elegendő. Ebben az esetben azonban a kifejezetten egyedi indokolást kérő felek számára biztosítani kell azt. A felek jogait és érdekeit érintő közigazgatási aktusokról az elfogadásukat követően írásban kell értesíteni a feleket. A közigazgatási aktusok az érintett fél esetében a neki címzett értesítést követően lépnek hatályba.

- Az elírásokat, a számtani vagy hasonló hibákat az illetékes hatóság a saját kezdeményezésére vagy az érintett fél kérelme alapján kijavítja.

A Rendelettervezet értelmében a közigazgatási aktusok *egyértelműen kimondják a közigazgatási felülvizsgálat* lehetőségét, vagyis a felek jogosultak arra, hogy közigazgatási felülvizsgálatot kérjenek a jogaikat és az érdekeiket hátrányosan érintő közigazgatási aktusok ellen. A közigazgatási felülvizsgálat iránti kérelmet a felettes hatósághoz, és ha ez nem lehetséges, ugyanahhoz a közigazgatási hatósághoz kell benyújtani, amely a közigazgatási aktust elfogadta.

A közigazgatási aktusok ismertetik a közigazgatási felülvizsgálat iránti kérelem benyújtása esetén követendő eljárást, valamint az illetékes hatóság, illetőleg a személyzet azon tagjának nevét és hivatali címét, amelyhez vagy akihez a felülvizsgálati kérelmet be kell nyújtani. Az aktus a kérelem benyújtási határidejét is tartalmazza.

Amennyiben a határidőn belül nem nyújtanak be kérelmet, az igazgatási intézkedés véglegesnek tekintendő.

Emellett az uniós jog konkrét rendelkezése esetén a közigazgatási aktusok egyértelműen utalnak arra a lehetőségre, hogy bírósági eljárás indítható vagy panasz nyújtható be az európai ombudsmanhoz.

Továbbá a Rendelettervezet szól a saját kezdeményezésre vagy az érintett fél kérelme alapján történő aktushelyesbítés vagy -visszavonás kérdéséről is.

Az uniós közigazgatás a lehetséges és észszerű esetekben eseti honlapon mozdtítja elő a létező közigazgatási eljárásokra vonatkozó, naprakész *online tájékoztatást*. A kérelmezési eljárások prioritásként kezelendők.